

Wetenschap faalt in onderzoek naar Zwarte Piet

Door [Michiel de Jong](#)
3 november 2021

Bekend is dat velen in Nederland en vooral daarbuiten een verband leggen tussen de figuur Zwarte Piet en de historische trans-Atlantische slavernij. Minder bekend is dat voor dit verband nooit een duidelijke historische bron is gevonden, laat staan bewijs. Toch wordt het binnen de academische wereld als algemeen aanvaarde kennis beschouwd.

Een inventarisatie wijst uit dat honderden wetenschappers in hun artikelen onjuiste en niet-onderbouwde beweringen doen over Zwarte Piet, zonder dat ze daarop door collega-wetenschappers worden gecorrigeerd.

Post-kolonialisme

Deze praktijk kan verklaard worden door de grote invloed van het postkolonialisme, een stroming die binnen een aantal vakgebieden op universiteiten zo dominant is geworden dat wetenschappers uitsluitend nog volgens dit perspectief onderzoeken en interpreteren.

Het postkolonialisme ziet het Westen consequent als dader en anderen als slachtoffer. Een illustratie hiervan is de slavernijtentoonstelling in het Rijksmuseum, waarin niets was te zien over Nederlanders in islamitische slavernij. De islamitische slavernij bestaat binnen het postkolonialisme niet, omdat moslims slechts als slachtoffer kunnen worden gezien.

Postkolonialisten zullen een verband tussen Zwarte Piet en islamitische slavernij daarom altijd afwijzen. In plaats daarvan leggen ze een kunstmatig verband met trans-Atlantische slavernij. Zo maken postkoloniale wetenschappers Zwarte Piet weliswaar passend binnen hun wereldbeeld, maar

tegelijkertijd verwrongen en onthecht van de werkelijke historie en betekenis. Zij dringen deze interpretatie vervolgens als enige waarheid op aan de rest van de maatschappij.

Eenzijdige wetenschap

De eenzijdigheid wordt verder aangewakkerd door academische structuren en culturen die onafhankelijke wetenschap frustreren. Zo zijn er diversiteitscommissies ingesteld, grotendeels bevolkt door postkoloniale wetenschappers, die Zwarte Piet binnen de instituten in de ban hebben gedaan. De postkolonialisten hebben zo hun wereldbeeld, geheel volgens hun activistische idealen, effectief geïnstitutionaliseerd. In bijvoorbeeld Leiden en Maastricht neemt de top van de universiteit expliciet afstand van Zwarte Piet.

Het onderzoek, waarop dit artikel is gebaseerd, laat zien dat Zwarte Piet is te herleiden tot Nederlandse sinterklaasgebruiken en -verhalen als de sinterklaaskermis, het Sint Nicolaasgilde en de islamitische slavenjacht. Dit onderzoek is in de huidige academische wereld onbestaanbaar. Wetenschappers in het vakgebied negeren het of vermijden zorgvuldig elke inhoudelijke reactie. Ze kunnen het niet weerleggen, daar hebben ze de bronnen niet voor. Ze kunnen het ook niet beamen. Toegeven op Zwarte Piet, de ultieme icoon van hun strijd, is ondenkbaar.

Het Meertens-Instituut

Het onderzoek binnen het Meertens Instituut heeft in belangrijke mate bijgedragen aan deze onwetenschappelijke praktijken. Het instituut, bij de meeste mensen vooral bekend van de romancyclus 'Het Bureau' van J.J. Voskuil, onderzoekt Nederlandse volksgebruiken en wordt gezien als autoriteit op dit gebied.

Sinds de 2e wereldoorlog houdt het zich bezig met Zwarte Piet. Volgens voormalig directeur Hans Bennis is het onderzoek naar Zwarte Piet zelfs de voornaamste bestaansreden. Sinds het eerste decennium van de 21^e eeuw ziet het Meertens Instituut Zwarte Piet als racistisch en heeft het alleen gezocht naar bronnen die deze overtuiging kunnen bevestigen. Bronnen zijn er nooit gevonden, maar daarmee is de overtuiging niet veranderd.

Markus Balkenhol

Het Meertens Instituut heeft het onderzoek naar de Nederlandse sinterklaastraditie sinds een jaar of acht toegewezen aan Markus Balkenhol. Deze van oorsprong Duitse antropoloog doet onderzoek naar Surinamers in de Bijlmer. Hij heeft geen aantoonbare affiniteit met Europese volksgebruiken.

Hij vraagt meningen van Surinamers over Zwarte Piet en ziet die informatie als de enig acceptabele bron voor de oorsprong en betekenis. Deze meningen zijn op hun beurt mede gevormd door de 'informatie' vanuit het Meertens Instituut en andere anti-Zwarte Piet-instituten als het Ninsee (het Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis), maar ook vanuit media, overheidsinstellingen en musea.

Balkenhol heeft, in zijn positie als verantwoordelijke voor de sinterklaastraditie in het leidende instituut, feitelijk de regie over het wetenschappelijk onderzoek in handen. Hij is consequent in zijn afwijzing van de authentieke Nederlandse historie van de traditie. Hij maakt een karikatuur van

autochtone Nederlanders door ze af te schilderen als racisten die uit angst vasthouden aan een onbeduidend symbolisch figuur.

Balkenhol accepteert alleen het postkoloniale perspectief. Door de interpretatie van de Nederlandse sinterklaastraditie te sturen en te communiceren laat hij Zwarte Piet naar zijn eigen postkoloniale inzichten veranderen.

Gloria Wekker

Balkenhol is een protegé van emeritus professor Gloria Wekker, een prominente belangenbehartiger van de zwarte gemeenschap. Zo wordt duidelijk hoe de hazen lopen. Het onderzoek en daarmee de toekomst van dit Nederlandse immaterieel erfgoed is uitbesteed aan zwarte activisten en hun medestanders.

Niet alleen via het Meertens instituut en het Ninsee. Wekker is ook verbonden aan de universiteit Utrecht en voorzitter geweest van de diversiteitscommissie van de UvA. Deze universiteiten zijn de twee grootste producenten van misleidende artikelen over Zwarte Piet.

Wekker wijst de rationele grondslagen van de wetenschap af omdat die zijn bedacht door blanke 'witte' mannen. Ze gebruikt het concept 'historisch archief' om aan te tonen dat Zwarte Piet afkomstig is van kolonialisme. Uit historische bronnen blijkt niets van dit verband. Het is slechts gebaseerd op vooroordelen en postkoloniale interpretaties van historische beelden.

Wetenschap of postkoloniale ideologie

Onder invloed van het postkolonialisme is het wetenschappelijk onderzoek naar Zwarte Piet de relatie met de werkelijkheid verloren. Ze creëert een eigen waarheid. De mechanismen die wetenschappelijke integriteit moeten waarborgen blijken niet te werken. De vooringenomen onderzoeksresultaten leiden tot polarisatie en maatschappelijke onrust.

Wetenschap werkt alleen als meerdere perspectieven tegenover elkaar kunnen worden gezet. Het postkolonialisme duldt alleen haar eigen zienswijze. Laat de ideologie daarom los, start objectief onderzoek en maak ruimte voor meerdere perspectieven.